

1
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21

Vänsterpartiet Göteborgs kommunalpolitiska program 2023-2026

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

22		
23	INLEDNING	3
24	FÖRSKOLA & SKOLA	4
25	ÄLDRE	8
26	FUNKTIONSRÄTT	11
27	SOCIALTJÄNST	13
28	STADSUTVECKLING & BOSTÄDER	16
29	TRAFIK	19
30	MILJÖ & KLIMAT	21
31	ARBETSMARKNAD & VUXENUTBILDNING	23
32	PERSONAL	25
33	IDROTT, FRITID & FÖRENING	27
34	KULTUR	29
35	DEMOKRATI	31
36	UPPHANDLING	33

37

38

39

40

41

42

43 INLEDNING

44 Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi vill se ett rättvist och jämlikt
45 Göteborg. Det kommunalpolitiska programmet beskriver vad vi vill åstadkomma under den kommande
46 mandatperioden.

47 Det var inte länge sen Sverige var ett av de mest jämlika länderna i världen. Men efter flera decennier med
48 nyliberala experiment, sönderprivatiserad välfärd och sänkta skatter är nu Sverige det mest ekonomiskt
49 ojämlika landet i Norden och inkomstklyftorna har ökat mer i Sverige än i något annat västland. Vi har idag
50 30 år av försämringar och utförsäljning av det allmänna bakom oss, med skenande ojämlikhet och växande
51 klassklyftor som resultat.

52 Vänsterpartiet vill bygga ett jämlikt samhälle. Då krävs det ekonomisk utjämning för att minska de
53 ekonomiska klyftorna, det krävs en annan socialpolitik, bostadspolitik och arbetsmarknadspolitik. Det krävs
54 rejäla investeringar i den generella välfärden och stora satsningar är centralt för ett jämlikare samhälle.

55 Kommunpolitiken kan inte ensamt utrota de stora klassklyftor som finns i vårt samhälle. Men vi kan göra
56 mycket för att lindra konsekvenserna och visa vägen framåt. Efter år av nedskärningar och
57 privatiseringsexperiment i Göteborg är välfärden underfinansierad och misskött. Genom att satsa på
58 välfärden kan vi vända den utvecklingen. Vi behöver få en skola som kompenserar för familjers olika
59 förutsättningar, hyresrätter med rimliga hyror, en rättvis klimatomställning, stöd av kvalitet till personer
60 med funktionsnedsättning, en socialtjänst som ser till att alla får sina behov tillgodosedda, en äldreomsorg
61 det går att lita på, ett levande kulturliv som är tillgängligt för alla och en ekonomisk politik som prioriterar
62 långsiktiga investeringar i vår stad.

63 I Vänsterpartiet Göteborgs kommunalpolitiska program 2023-2026 presenteras ett stort antal förslag för
64 att göra Göteborg till en mer rättvis och jämlik stad. Programmet är indelat i 13 avsnitt efter kommunens
65 verksamhetsområden.

66 Det socialistiska och feministiska perspektivet är vägledande för hela programmet. Varje avsnitt inleds med
67 en analys som beskriver de problem vi ser på området. Analysen följs av en inriktningstext som innehåller
68 vilka lösningar vi har på problemen som beskrivits. Avsnitten avslutas med ett antal konkreta förslag.

69 Vänsterpartiets styrka är att vi har en förmåga att mobilisera för att skapa verklig förändring. Vi förverkligar
70 vår politik genom att flytta fram positionerna i både den parlamentariska och utomparlamentariska kampen.

71 Vänsterpartiet Göteborgs kommunalpolitiska program antogs på valkonferensen 2022.

72 FÖRSKOLA & SKOLA

73 ANALYS

74 Skolan har en unik möjlighet att utjämna klasskillnader. Då föräldrarnas utbildningsbakgrund påverkar
75 barnens resultat i hög grad är det avgörande att det kompensatoriska uppdraget uppfylls. Så är det inte
76 idag. Marknadsskolan, skolpengen, det fria skolvalet, otillräckliga resurser och ständiga krav på
77 nedskärningar har gjort att skolan inte kan leva upp till sitt uppdrag. Dessutom stämplar betygssystemet
78 elever samtidigt som friskolor urholkar betygens värde med glädjebetyg vilket förstärker ojämlikheten.

79 Skolan i Göteborg är mycket segregerad. Elever från studievana hem går på andra skolor än elever från
80 studieovana hem. Dessutom är det stor brist på utbildad personal i arbetarklassområden. Detta påverkar
81 framför allt barn från studieovana hem negativt eftersom de har mest nytta av välutbildad och skicklig
82 personal. Hemläxor riskerar att förstärka både klass- och könsskillnader.

83 Grundskolorna har inte rätt förutsättningar för att säkerställa alla barns trygghet. Diskriminering, mobbning
84 och kränkningar hindrar barn från att trivas och klara skolan. Hbtqi-personer och personer med
85 normbrytande funktionalitet är särskilt utsatta. Rasism och sexuella trakasserier förekommer utan att
86 vuxna ingriper.

87 Alla elever behöver förutsättningar för att lyckas i skolan. Precis som i övriga delar av skolan har elevhälsan
88 fått fler uppgifter som ska göras utan att resurserna har ökat. Extra anpassningar och åtgärdsprogram för
89 barn i behov av stöd sätts ofta in för sent och är av bristande kvalitet. Att inte få stöd tidigt försvårar för
90 elever att få en bra skolgång.

91 Förskolan har långsiktigt positiva effekter på barns lärande och utveckling. Både genom omsorgen och det
92 pedagogiska arbetet. Barn som går miste om förskolan får det därför svårare i grundskolan. Störst påverkan
93 har förskolan på barn vars föräldrar har låg utbildningsnivå. Därför behöver alla barn gå i förskolan.

94 Det är av stor vikt att värna förskolans läroplan. Alternativ barnomsorg, exempelvis pedagogisk omsorg,
95 som inte omfattas av samma krav som förskolan har inte kunnat uppvisa samma positiva effekter på barns
96 lärande.

97 Barngruppernas storlek, att det finns förskollärare, hög personkontinuitet, anpassade lokaler och rimligt
98 antal barn per personal är viktiga faktorer för förskolans kvalitet.

99 INRIKTNINGAR

100 Föräldrar och barn ska kunna lita på att den närmaste skolan ger en bra utbildning. Föräldrarnas
101 utbildningsnivå eller var de bor ska inte avgöra hur bra skola barnen får gå i. Kommunens skolor ska därför
102 säkra att det kompensatoriska uppdraget verkställs. Förskolan och skolan ska samarbeta med både
103 socialtjänst och lokalsamhället för att ge rätt stöd till barn och unga i alla åldrar.

104 Förskolan och skolan ska stimulera barn och ungas nyfikenhet och lust att lära. Kunskap och undervisning är
105 huvudfokus i skolan. Alla elever ska nå målen i skolan för att ha möjlighet att läsa vidare. Grundskolans
106 uppdrag är dock mycket bredare än så. Skolan ska bidra till att skapa upplysta samhällsmedborgare, samt till
107 att förebygga ohälsa och utanförskap. Skolan ska präglas av solidaritet och utgå från ett demokratiskt
108 förhållningssätt. Skolornas kvalitets- och uppföljningsarbete ska därför inte bara handla om betygsresultat.

109 Likvärdigheten mellan skolor ska öka. Det innebär inte att alla skolor ska göra likadant, däremot ska de
110 bättre kompensera för barns olika förutsättningar. För att det ska vara möjligt ska resurser fördelas efter
111 behov i större utsträckning än idag. Alla skolor ska erbjuda läxhjälp eller studiestöd ledd av behörig lärare

- 112 för att kompensera för barns olika förutsättningar att studera på egen hand. Alla skolor ska ha tillräckliga
113 resurser för uppdaterade läromedel, samt möjlighet att anpassa läromedel utifrån elevernas behov.
- 114 Skolan ska vara en plats fri från alla former av mobbning, kränkningar och diskriminering. Alla skolor ska ha
115 ett aktivt normkritiskt arbete och jobba med våldsprevention från tidig ålder. Högstadieskolor ska erbjuda
116 tjejer kurser i feministiskt självförsvar och killar ska ges särskilda tillfällen att prata om destruktiva
117 maskulinitetsnormer. Lärare ska erbjudas kompetensutveckling i sex- och samlevnadsundervisning för att ge
118 grundläggande kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter till barn och unga.
- 119 Elevhälsan ska arbeta förebyggande och främjande för att bidra till en bättre arbetsmiljö för eleverna.
120 Därför ska antalet kuratorer, skolsköterskor och psykologer i förhållande till antalet elever öka. Barn i de
121 lägre årskurserna upplever att de har mer inflytande än vad barn i de högre årskurserna har. Därför ska
122 elevinflytandet framför allt i de högre årskurserna förstärkas. Inom gymnasieskolan kan elevorganisering i
123 form av elevkårer vara en framgångsrik väg.
- 124 Alla barn som behöver extra anpassningar ska få det. Elevers skolgång ska inte misslyckas redan innan rätt
125 stöd har satts in. Barn kan behöva få stöd redan på förskolan, men framför allt under lågstadietiden. Stödet
126 till barn med normbrytande funktionalitet ska förbättras.
- 127 Modersmålsundervisningen och studiehandledning på modersmål är viktigt för att skolorna ska kunna
128 uppfylla det kompensatoriska uppdraget och kvaliteten på dessa verksamheter ska öka. Skolor eller
129 skolområden ska ha möjlighet att själva anställa modersmåls lärare. Skolan behöver möjliggöra utvecklandet
130 av de nationella minoriteternas språk och kulturer på ett bättre sätt.
- 131 Skolan ska vara helt avgiftsfri. Det är skolornas ansvar att barnen får den mat och det studiematerial som de
132 behöver för att klara av skoldagen.
- 133 Kvaliteten i förskolan ska förbättras. Små barn behöver stabilitet och inte ha för många relationer samtidigt.
134 Därför behöver barngruppernas storlek och antalet barn per personal minska, för att lyckas med det
135 behöver vi bygga fler förskolor. Förskollärare ska finnas på alla förskolor då de är viktiga för att utveckla
136 det pedagogiska arbetet. Alla förskolor ska arbeta med att motverka rasism och stereotypa könsroller.
137 Öppna förskolan har en viktig förebyggande roll, därför ska öppettiderna utökas framförallt i områden där
138 färre barn går i förskolan.
- 139 Fritidshemmens kvalitet ska förbättras och elevgruppernas storlek ska minska. Fritidshemmen ska stödja
140 elevernas sociala utveckling och erbjuda en meningsfull fritid. Att locka de äldre barnen är en viktig åtgärd
141 för att säkerställa att alla barn har en meningsfull fritid och pålitliga vuxna omkring sig.
- 142 Kommunens förskolor och skolor ska ha moderna, ändamålsenliga, fräscha och hållbara lokaler, med
143 tillräckligt stora skolgårdar och utemiljöer jämlikt utformade för rörelse, lek och lärande. Fritidshemmen
144 ska ha tillgång till lokaler anpassade för verksamheten. Fler grundskolor och förskolor ska byggas för att
145 åtgärda bristen på lokaler och för att fylla behovet när kommunen växer. Uttjänta skolbyggnader ska rustas
146 upp eller rivas och ersättas med nya.
- 147 Arbetsmiljön för de som arbetar i kommunens skolor ska förbättras. Det ska framförallt göras genom att
148 ge förskolan och skolan mer resurser och minska antalet barn i grupperna och elever i klasserna. Då ges
149 lärare, barnskötare och förskollärare bättre möjligheter att möta varje elev. Möjligheten till planeringstid
150 för pedagoger ska öka.

151 Kommunen ska inte konkurrera om lärare mellan skolorna genom högre löner. Istället ska satsningar göras
 152 på att förbättra arbetsmiljön så att alla skolor blir bra arbetsplatser. Fokus ska vara att ge lärare rätt
 153 förutsättningar. Det kan bland annat göras genom att ha två lärare i klassrummet samtidigt eller minska
 154 storleken på klasserna. Dessutom ska skolor ha resurser för stöd- och kringpersonal.

155 När det är möjligt ska kommunen ”överanställa” istället för att använda vikarier. Det kan bland annat göras
 156 genom att fastanställa vikarier som arbetar på flera förskolor/skolor eller genom att höja
 157 grundbemanningen så att vikarier inte behöver användas lika ofta.

158 Personal på förskolor i arbetarklassområden ska ges möjlighet att läsa till barnskötare eller förskollärare på
 159 betald arbetstid. Även lärare och annan skolpersonal ska ges möjlighet till fortbildning.

160

161 Rektors och enhetschefer inom förskolan ska ges bättre möjligheter att leda den pedagogiska
 162 verksamheten, exempelvis genom att fler stödjande funktioner finns på plats på enheterna. Lärare,
 163 förskollärare och fritidspedagoger ska ges förutsättningar att utveckla sin undervisning, bland annat genom
 164 att studera sin egen undervisning med hjälp av handledning samt ha tid för reflektion och samarbete med
 165 kollegor.

166 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 167 • Ge alla barn i förskoleåldern rätt till minst 30 timmars barnomsorg i veckan.
- 168 • Minska antalet barn i förskolan till högst 12 barn i småbarnsgrupper och 15 barn i storbarnsgrupper.
- 169 • Utöka öppettiderna på öppna förskolan.
- 170 • Utöka tillgången till barnomsorg på kvällar, nätter och helger.
- 171 • Stegvis införa sex timmars arbetsdag på kommunens förskolor.
- 172 • Ge barn till papperslösa rätt till förskoleplats.
- 173 • Ge fler som arbetar på förskolor i arbetarklassområden möjlighet att på betald arbetstid läsa till
 174 barnskötare eller förskollärare.
- 175 • Minska antalet elever per pedagog och antalet barn i lågstadielklasserna.
- 176 • Minska antalet barn i fritidshemmen till högst 20 i varje grupp.
- 177 • Ge alla barn rätt till fritidshem, oavsett vårdnadshavares sysselsättning.
- 178 • Göra förskolan avgiftsfri för hushåll som har inkomster upp till 25 000 kr/månaden.
- 179 • Göra fritidshemmen helt avgiftsfria. I ett första steg ska progressiviteten öka.
- 180 • Öka andelen utbildad personal i skolan, förskollärare i förskolan och fritidspedagoger på fritidshemmen.
- 181 • Lovskola ska erbjudas redan från år 1 på de skolor där behovet finns.
- 182 • Alla skolor skall ha ett skolbibliotek bemannat med utbildad personal.
- 183 • Tillgängliggöra och individanpassa modersmålsundervisningen.
- 184 • Utredda hur de nationella minoriteternas rättigheter bättre kan tillgodoses i grundskolan.
- 185 • Erbjud fler elever studiehandledning på modersmål.
- 186 • Erbjud tjejer kurser i feministiskt självförsvar på alla högstadieskolor.
- 187 • Erbjud killar kurser i att motverka destruktiva maskulinitetsroller på alla högstadieskolor.
- 188 • Alla skolor ska erbjuda fria mensskydd.
- 189 • Erbjud frukost på alla skolor.
- 190 • Göra skolan helt avgiftsfri och inte kräva att barn tar med sig matsäck eller mellanmål i förskolan eller
 191 fritidsverksamheten.
- 192 • Fler gymnasieskolor ska ha både yrkesprogram och teoretiska program för ökad blandning av elever på
 193 skolorna.
- 194 • Öka möjligheterna för elever på introduktionsprogrammen att få ämnesundervisning.
- 195 • Öka andelen kommunala gymnasieskolor och öka andelen elever som går i kommunal gymnasieskola.

- 196 • Erbjud läxhjälp eller studiestöd till alla elever i grundskolan och på gymnasiet, i skolans regi ska det ledas
- 197 av behörig lärare.
- 198 • Införa maxantal för antal elever per heltidsanställd i elevhälsan.
- 199 • Införa maxantal för antal elever per studie- och yrkesvägledare.
- 200 • Skolmaten ska lagas lokalt och vara ekologisk i så hög utsträckning som möjligt.
- 201 • Andelen vegetarisk och vegansk mat som serveras ska öka.
- 202 • Fler gymnasieskolor ska ha egen matsservering.
- 203 • Öka elevinflytandet och uppmuntra elever att organisera sig.
- 204 • Förbättra och rusta upp förskole- och skolgårdarna samt göra dessa tillgängliga för spontanidrott och
- 205 föreningsliv efter skoltid.
- 206 • Skapa en så stor variation av klassbakgrund som möjligt i elevsammansättningen genom att förändra
- 207 skolornas upptagningsområden.
- 208 • Planera nybyggnation av skolor utifrån möjligheten till blandade upptagningsområden.

209 **ÄLDRE**

210 **ANALYS**

211 Andelen äldre som får äldreomsorg har stadigt minskat sedan flera decennier. Den främsta anledningen är
212 inte att människor blivit friskare utan att resurserna till äldreomsorgen inte tillförts i samma utsträckning
213 som antalet äldre har ökat.

214 Äldre med arbetarklassbakgrund löper större risk för ohälsa både när det gäller den fysiska och psykiska
215 hälsan. Likaså är den psykiska ohälsan bland äldre kvinnor mer utbredd än mäns. Det är därför av stor vikt
216 att utjämna klass- och könsskillnaderna i livsvillkor.

217 Allt fler som blir äldre kommer vara personer som är födda utanför Europa. Det ställer höga krav på
218 personalen att kunna möta människor med olika bakgrund. Samtidigt ökar rasismen i samhället vilket
219 riskerar att leda till att äldre personer inte får den omsorg och det bemötande de har rätt till.

220 Nedskärningarna inom äldreomsorgen har försämrat kvaliteten och många äldre upplever att de inte får
221 den hjälp de har rätt till. Dessutom upplever många äldre att omsorgen brister i kontinuitet. Under
222 pandemin blev det tydligt att de otrygga anställningsvillkoren och den höga personalomsättningen fick stora
223 konsekvenser.

224 Behovet av olika boendeformer för äldre så som trygghetsboenden och tillgänglighetsanpassade lägenheter
225 kommer att öka.

226 Allt mer av vården kan utföras i hemmet och på vård och omsorgsboenden. Det är en positiv utveckling för
227 äldre men ställer krav på högre kompetens i den kommunala hälso- och sjukvården och i äldreomsorgen.
228 Utvecklingen ställer dessutom högre krav på samverkan mellan regionens och kommunens hälso- och
229 sjukvård.

230 Äldre hbtqi-personer har ofta kämpat ett helt liv emot stigmatisering och diskriminering. De har levt under
231 ett större förtryck än yngre generationer och har ett stort behov av att bli synliggjorda.

232 Personalen inom äldreomsorgen har tuff arbetsmiljö och låga löner. Det leder till att många inte orkar ett
233 helt arbetsliv utan blir sjuka eller går i pension tidigt. De får därigenom en sämre pension och sämre
234 möjligheter till en trygg ålderdom.

235 Till följd av besparingarna på äldreomsorgen har arbetsbelastningen för både personal och anhöriga ökat.
236 De flesta anhängvårdare är kvinnor mellan 50 år och 65 år från arbetaryrken.

237 Hemtjänsten har privatiserats genom att ett system enligt Lagen om Valfrihet (LOV) har införts. Det har
238 lett till otrygghet för de äldre, försämrade arbetsvillkor för personalen, svårigheter att följa upp de privata
239 hemtjänstföretagen och stora kostnader för kommunen.

240 **INRIKTNINGAR**

241 Äldre människor ska kunna känna trygghet och ha en meningsfull vardag. Gruppen äldre är inte en
242 homogen grupp utan består av personer från 65 år och uppåt. De flesta äldre är inte i behov av stöd från
243 kommunen i sitt dagliga liv. Det är kommunens ansvar att det finns en äldreomsorg som är tillgänglig,
244 likvärdig och har en hög kvalitet för de som är i behov av stöd.

245 Hur äldre har det och hur de mår påverkas av livsvillkor och levnadsvanor. För att skapa en jämlik hälsa
 246 bland äldre måste klass-, köns- och hälsoskillnaderna utjämnas. Äldreomsorgen ska arbeta hälsofrämjande
 247 för att kompensera för dessa skillnader.

248 Äldre med bra sociala relationer är mer nöjda med livet. Det är därför av stor vikt att möjliggöra för äldre
 249 att behålla sina sociala relationer och motverka isolering. Det handlar bland annat om att
 250 tillgänglighetsanpassa bostäder för att äldre ska kunna ta sig in och ut ur sin bostad på egen hand och att
 251 skapa fler mötesplatser där både äldre och yngre kan mötas samt erbjuda hälsofrämjandeaktiviteter i alla
 252 stadsdelar.

253 Kontinuiteten inom hemtjänsten ska förbättras. Det innebär att det ska vara ett fåtal personer som
 254 besöker omsorgstagaren, att de kommer på regelbundna tider och att hjälpen utförs på ett liknande sätt
 255 oavsett vem som kommer. Omsorgstagarens rätt att själv bestämma hur den beviljade tiden används ska
 256 värnas.

257 Trygghetsbostäder ska byggas så att behovet täcks. Kommunens vård och omsorgsboenden ska ha en hög
 258 grundbemanning dygnet runt. Alla vård och omsorgsboenden ska dessutom vara utrustade med nödvändig
 259 välfärdsteknik, både för att stärka hyresgästernas självständighet och för att förbättra arbetsmiljön för
 260 personalen. Kommunen ska erbjuda de som bor på vård och omsorgsboenden näringsrik och vällagad mat
 261 och en trevlig och lugn måltidsmiljö.

262 Äldreomsorg ska ses som en rättighet och inte begränsas av den äldres ekonomi. Avgifterna inom
 263 äldreomsorgen ska därför vara låga. Trygghetslarm ska vara avgiftsfritt.

264 Kommunens hälso- och sjukvård och hemtjänst ska anpassas efter att allt fler med stora omsorgs- och
 265 vårdbehov bor kvar hemma. Kompetensutveckling och kvalitetsuppföljning av den kommunala hälso- och
 266 sjukvården ska därför stärkas.

267 För att äldre inte ska utsättas för rasism behöver kompetensutvecklande insatser göras och det
 268 värdegrundsarbete som finns stärkas.

269 Arbetsmiljön inom hemtjänsten ska förbättras. Det handlar bland annat om att personalens inflytande över
 270 arbetet ska öka och att det finns tillräckligt med tid för att transportera sig mellan de olika besöken samt
 271 att det finns tillräckligt med personaltid. Arbetstiden ska förkortas och bemanningen ska öka. Personalen
 272 ska ha tillräckligt med tid för sina arbetsuppgifter. Möjligheter till kompetensutveckling och vidareutbildning
 273 ska öka.

274 Kommunens stöd till anhöriga ska stärkas och utvecklas. Särskilt fokus ska vara på anhörigstöd till den som
 275 vårdar eller har en närstående med demenssjukdom.

276 Äldreomsorgen ska drivas i kommunal regi. Tidigare privatiseringar ska återtas.

277 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 278 • Inrätta minst en äldreboendeenhet avsedd för hbtqi-personer.
- 279 • Inrätta ett trygghetsboende avsett för hbtqi-personer.
- 280 • Sänka heltidsmättet för nattpersonal till 30 timmar.
- 281 • Ta fram en modell för hur många patienter en sjuksköterska kan vara patientansvarig för.
- 282 • Det ska anställas olika yrkesgrupper på vård- och omsorgsboenden, till exempel dietist och kock för att
 283 öka kvaliteten och avlasta andra yrkesgrupper.
- 284 • Nya vård och omsorgsboenden ska ha tillagningskök för att få bättre kvalitet på maten och måltiderna.

- 285 • Erbjud hälsöfrämjande aktiviteter i alla stadsdelar.
- 286 • Driva äldreomsorg i kommunal regi i större utsträckning.
- 287 • Avskaffa systemet enligt LOV inom hemtjänsten.
- 288 • Öka grundbemanningen.
- 289 • Inrätta anhörigcentrum i de stadsdelar där det idag saknas.
- 290 • Utveckla stöd till anhöriga med särskilt fokus på demens.
- 291 • Skapa fler generationsöverskridande mötesplatser och att samlokalisera verksamheter för äldre och yngre.
- 292 • Inrätta demensteam inom hemtjänsten i alla stadsdelar.
- 293 • Ta bort minutstyrningen i hemtjänsten.
- 294 • Öka den interreligiösa kunskapen bland personal i äldreomsorgen.
- 295 • Utveckla en äldreakademi för fortbildning och grundutbildning inom äldreomsorg.
- 296 • Genomföra kompetensinsatser om missbruksvård i hemtjänsten.
- 297 • Genomföra regelbundna utbildningsinsatser i värdegrundsarbete om rasism.
- 298 • Utöka insatserna mot psykisk ohälsa bland äldre.

299 FUNKTIONSRÄTT

300 ANALYS

301 Personer med normbrytande funktionalitet har rätt till full delaktighet i samhället. Begreppet funktionsrätt
302 belyser rätten att kunna fungera i olika situationer, oavsett funktionsnedsättning och oavsett vilka hinder
303 som finns i samhället. Begreppet normbrytande funktionalitet används för att fokusera på att alla kroppar
304 fungerar, även om vissa funkar annorlunda jämfört med normen.

305 Personer med normbrytande funktionalitet har ofta sämre livsvillkor än andra när det gäller bland annat
306 inkomst, utbildningsnivå och tillgång till bostäder och arbete.

307 En stor grupp av personer med normbrytande funktionalitet lever i fattigdom. Andelen arbetslösa är högre
308 hos personer med normbrytande funktionalitet och nedsatt arbetsförmåga än i befolkningen totalt. Det är
309 också vanligare att personer med normbrytande funktionalitet arbetar deltid. En stor grupp har istället låga
310 aktivitets- eller sjukersättningar och bor samtidigt i bostäder med höga hyror.

311 Funktionalitetsfrågor kommer ofta i skymundan. Det råder kunskapsbrist på området hos kommunens
312 anställda. Funkofobin är utbredd och innebär ofta att personer med normbrytande funktionalitet reduceras
313 till omsorgstagare. Det märks särskilt på arbetsmarknaden som inte lyckas inkludera personer med
314 normbrytande funktionalitet.

315 Arbetet med enkelt avhjälpna hinder har gått för långsamt. Kommunens fysiska miljö är fortfarande
316 otillgänglig. Många av kommunens kulturarenor är exkluderande, där rullstolsburna hänvisas till avgränsade
317 områden. Det förstärker en funkofobisk uppfattning om att personer med normbrytande funktionalitet
318 bara umgås med personer som också har en normbrytande funktionalitet.

319 Personer med normbrytande funktionalitet är ibland beroende av stöd från samhället för att kunna leva ett
320 självständigt liv. Personerna får dock inte alltid rätt insatser eller har möjlighet till det inflytande över
321 insatserna som de har rätt till. Intentionerna i LSS-lagstiftningen har urholkats. Allt färre beviljas statlig
322 personlig assistans, vilket drabbar individer och familjer hårt. Det innebär dessutom att ett större ansvar
323 hamnar på kommunerna.

324 Daglig verksamhet beviljas personer med normbrytande funktionalitet som bedöms stå långt ifrån
325 arbetsmarknaden. För en del personer med normbrytande funktionalitet är inriktningen att stärka
326 möjligheterna till kommunikation och delaktighet i vardagen. För andra är daglig verksamhet ett steg på
327 vägen mot ett arbete. Alltför få med arbetsförmåga får möjlighet att gå vidare till vanliga jobb och går
328 därmed miste om möjligheten till egen försörjning.

329 Den dagliga verksamheten har privatiserats genom att ett system enligt Lagen om Valfrihet (LOV) har
330 införts. Något som har lett till detaljreglering, försämrade arbetsvillkor och minskade resurser till
331 verksamheterna. Flera mindre verksamheter har tvingats stänga på grund av för lite resurser.

332 Västra Götalandsregionen, som har huvudansvar för kollektivtrafiken, har inte lyckats tillgängliggöra
333 kollektivtrafiken för personer med normbrytande funktionalitet. Istället hänvisas de till färdtjänsten. Att
334 resa med färdtjänst kräver ofta lång framförhållning. Det är även svårt att själv bestämma tider att åka och
335 chaufförerna har inte alltid tillräckligt med kunskap om personer med normbrytande funktionalitet.

336 Stödet till föräldrar till barn med normbrytande funktionalitet är inte tillräckligt. Insatserna är oftast av god
337 kvalitet, men brist på samordningen mellan olika myndigheter kräver mycket tid och engagemang från

338 barnens föräldrar. Många föräldrar upplever att det fungerar relativt väl när barnen är små, men blir sämre
339 under barnets tonårstid och övergång till vuxenlivet.

340 **INRIKTNINGAR**

341 Alla personer, oavsett funktionalitet, ska kunna vara fullt delaktiga i samhället på lika villkor. Det innebär att
342 samhället måste undanröja de hinder som finns. Det innebär också att kommunen behöver förbättra de
343 ekonomiska villkor som många med normbrytande funktionalitet lever under.

344 Alla som behöver ska beviljas färdtjänst och det ska vara möjligt att resa med färdtjänst på lika villkor som
345 övrig kollektivtrafik. Det ska gå att boka färdtjänst under samma timmar på dygnet som kollektivtrafiken
346 körs.

348 Då Försäkringskassan nekar personer med normbrytande funktionalitet personlig assistans ska kommunen
349 se till att de inte hamnar mellan stolarna. Personen det berör ska alltid stå i centrum för insatserna och ges
350 inflytande över insatserna.

351 Livsvillkoren för personer med normbrytande funktionalitet som bor på boenden med särskild service ska
352 förbättras. Varje persons egenmakt ska respekteras och inflytandet över det som stöd som ges säkerställas.
353 Kommunen ska arbeta för sänkta hyror på boenden med särskild service och för att höja det belopp som
354 de boende med låga inkomster är garanterade att ha kvar efter att alla avgifter är betalda.

355 Kommunens dagliga verksamhet ska hålla en hög kvalitet och anpassas efter den enskildes behov och
356 intressen. Tills LOV har avskaffats så behöver de negativa effekterna av systemet motverkas och ska så
357 långt det är möjligt inte drabba enskilda. Transporter till och från daglig verksamhet ska utföras på ett
358 tryggt och miljömedvetet sätt utan höjda avgifter.

359 Habiliteringsersättningen ska höjas även om personer som beviljats daglig verksamhet får sin försörjning
360 från annat håll. Att delta i daglig verksamhet ska inte innebära någon kostnad för den enskilde. Fler insatser
361 ska göras så att personer som har deltagit i daglig verksamhet får möjlighet till arbete.

362 Utbildningsinsatser för kommunens anställda kring funktionsrättsfrågor ska genomföras. Alla kommunens
363 verksamheter ska vara fullt tillgängliga för personer med normbrytande funktionalitet. Detta ska även
364 tydliggöras i bland annat informationsmaterial. Kommunen som arbetsplats ska tillgängliggöras och fler
365 personer med normbrytande funktionalitet ska erbjudas praktikplatser i verksamheterna.

366 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 367 • Genomföra utbildningsinsatser för kommunens anställda i funktionsrättsfrågor.
- 368 • Höja habiliteringsersättningen och att det inte ska göras avdrag vid sjukfrånvaro.
- 369 • Höja garantibeloppet i boenden med särskild service.
- 370 • Sänka hyrorna i boenden med särskild service.
- 371 • Förbättra stödet till föräldrar som har barn med normbrytande funktionalitet.
- 372 • Öka antalet bostäder med särskild service så att behovet täcks.
- 373 • Utöka de kommunala arbetsmarknadsinsatserna för personer med normbrytande funktionalitet.
- 374 • Genomföra utbildningsinsatser i funktionsrättsfrågor för chaufförer inom färdtjänst.
- 375 • Öka antalet fria resor med färdtjänst och flexibiliteten när det gäller tid och framförhållning.
- 376 • Tillgängliggöra alla kommunala verksamheter för personer med normbrytande funktionalitet.
- 377 • Undanröja alla befintliga hinder i kommunens lokaler och på allmänna platser.
- 378 • Förbättra kommunens samråd med funktionsrättsrörelsen.
- 379 • Avskaffa privatiseringen av daglig verksamhet genom LOV.

380 SOCIALTJÄNST

381 ANALYS

382 Det är kommunens ansvar att på demokratisk och solidarisk grund främja jämlika levnadsvillkor och ett
383 värdigt liv i trygghet. De senaste decenniernas raserande av den generella välfärden, ökande klasskillnader
384 och segregation har lett till ett allt större behov av socialtjänstens insatser. Samtidigt har socialtjänsten
385 genomlidit stora nedskärningar. Dessutom har en hårdare människosyn präglat synen på socialt arbete.

386 Socialtjänsten ska enligt lagen arbeta förebyggande. Idag saknas dock ofta möjlighet för socialarbetare att
387 arbeta förebyggande eftersom de resurser som finns i stället måste läggas på akuta individuella lösningar.
388 Socialtjänsten ska fungera som skyddsnet för personer som befinner sig i ekonomisk eller social kris och
389 utsatthet. I uppdraget ingår också att arbeta med förebyggande insatser och att delta i samhällsplaneringen.

390 Mäns våld mot kvinnor är en av de yttersta konsekvenserna av vårt patriarkala samhälle. Våldet drabbar
391 även de barn som befinner sig i utsatta uppväxtmiljöer där de blir vittnen till våld eller själva utsätts för
392 våld. En del lever dessutom under hedersrelaterat våld eller förtryck. Barn får även ta konsekvenser av
393 missbruk i familjen. Fattigdom är en riskfaktor för barn att drabbas av våld i sin familj. Många hindras av
394 ekonomiska skäl att delta i fritidsaktiviteter och i förlängningen samhällslivet. Barn till ensamstående
395 mammor och till utlandsfödda föräldrar löper störst risk för att växa upp i fattigdom.

396 Antalet hemlösa och personer som blir utestängda från bostadsmarknaden är högt i Göteborg. En
397 betydande del av dessa är barnfamiljer. Många gånger är bristen på bostäder anledningen vilket tvingar
398 kommunen till dyra kortsiktiga lösningar för att ge familjer tak över huvudet. Försämringen av hur
399 nödbistånd beviljas har lett till att hemlösa väljer bort att söka hjälp, eller tvingas flytta runt veckovis mellan
400 tillfälliga lösningar på exempelvis vandrarhem. Det finns risk för stora mörkertal i kommunens
401 hemlöshetsstatistik på grund av detta. Det finns även risk för att kvinnor och barn som bor på skyddade
402 boenden hamnar i bostadslöshet på grund av bostadsbristen.

403 Barn och unga i samhällets vård är en särskilt utsatt grupp som behöver en trygg och stabil uppväxtmiljö.
404 Bristen på familjehem leder till att alltför många yngre barn placeras på hem för vård och boende (HVB).
405 Många barn och unga tvingas dessutom flytta flera gånger mellan olika familjehem och HVB-hem, vilket kan
406 ha en skadlig inverkan. Majoriteten av kommunens kostnader för HVB-hem går dessutom till vinstdrivande
407 bolag. Förekomsten av vinstdrivande bolag som bedriver familjehem, jourhem och HVB-hem leder till att
408 kommunen har alltför liten möjlighet att påverka inriktning och kvalitet på den vård som bedrivs.

409 Beroendesjukdomar är ett växande folkhälsoproblem. Fler dör av narkotika i Sverige än i många andra
410 europeiska länder. Trots det har vård och stöd till personer med beroendesjukdomar alltför länge
411 nedprioriterats av både regionen och kommunen. Kvinnor som lever i missbruk blir oftare utsatta för våld
412 och sexuella övergrepp av sin partner, behandlingspersonal eller andra personer med missbruksproblem.
413 Drogfrihet förutsätter en tillvaro fri från våld och utsatthet. Därför får stödet till våldsutsatta kvinnor med
414 beroendeproblematik inte vara villkorat med en förväntan om nykterhet och att sluta bruka droger och
415 alkohol.

416 Människor som flydde till Sverige och Göteborg under flyktingkriserna lever fortsatt under osäkra villkor.
417 Asyl- och etableringsprocessen är många gånger lång och svår för den enskilde. Bristen på bostäder i
418 Göteborg har försvårat för nyanlända och tidigare nyanlända att etablera sig långsiktigt. Socialtjänstens stöd
419 till boende har varit tillfälliga lösningar där både vuxna och barnfamiljer har tvingats flytta upprepade gånger.
420 Många papperslösa och EU-migranter befinner sig i en utsatt situation då de saknar rättigheter som är
421 grundläggande för andra invånare i kommunen.

422 INRIKTNINGAR

423 Socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva
424 deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska vara rättighetsbaserad och arbeta förebyggande för att stärka
425 människor som behöver stöd och hjälp. För att uppnå detta krävs att socialt arbete prioriteras och att
426 stora satsningar genomförs inom socialtjänsten.

427 Orosanmälningar ska aldrig lämnas obehandlade och alla familjer som har behov ska få stöd. Det ska vara
428 enkelt att söka hjälp och människors behov ska stå i centrum. Socialsekreterarna måste därför ha bra
429 förutsättningar att utföra sitt arbete, annars fungerar inte myndighetsutövningen och personer som
430 behöver stöd riskerar att hamna i kläm. Resurserna till socialtjänsten behöver öka så att fler kan dela på
431 arbetsuppgifterna. Detta ökar både kvaliteten på socialtjänstens insatser och skapar bättre arbetsvillkor för
432 medarbetarna.

433 Barn och unga ska ha en trygg uppväxtmiljö och barnperspektivet ska genomsyra alla delar av socialtjänsten.
434 För att stärka föräldraskapet i ett tidigt skede ska antalet samlokaliserade familjecentraler öka. Föräldrastöd
435 och föräldraskapsutbildningar ska stärkas. Socialtjänsten ska arbeta offensivt och med kompensatoriska
436 åtgärder gentemot barn även om det är deras föräldrar som är aktuella för insatser.

437 Socialtjänsten ska bedriva uppsökande socialt arbete och samverka med skola, fritidsverksamhet och
438 föreningsliv för att förebygga våld, utanförskap och att unga rekryteras till kriminalitet. Socialtjänsten ska
439 utveckla både de förebyggande insatserna till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet, och de
440 behandlande insatserna till barn och unga som är involverade i kriminalitet.

441 De som är beroende av samhällets stöd för sin dagliga försörjning ska ha rätt till ett värdigt liv och
442 möjlighet att råda över sin ekonomi. Försörjningsstödet ska därför höjas. Barnfattigdomen ska upphöra
443 genom att klasskillnaderna utjämnas. Kommunen ska bland annat minska arbetslösheten för föräldrar i en
444 utsatt social situation och höja försörjningsstödsnormen.

445 Alla kommunens verksamheter ska ha kunskap om våld i nära relationer för att kunna agera förebyggande
446 och uppmärksamma när någon blir utsatt. Därför ska fler informations- och utbildningsinsatser genomföras.

447 I kontakten med socialtjänsten är individen i en beroendesituation. Rättssäkerheten måste därför fungera.
448 Det förebyggande sociala arbetet ska prioriteras. Resurserna inom socialtjänsten måste öka för att både
449 erbjuda tidiga förebyggande insatser och utföra behandlande åtgärder utifrån individens behov.

450

451 Barn som är i samhällets vård tillhör en av de mest utsatta grupperna och behöver stöd och behandling av
452 högsta kvalitet. Familjehem, jourhem och HVB-hem ska därför i högre grad bedrivas i kommunal regi. I den
453 mån privata aktörer anlitas av kommunen ska höga krav ställas på dessa i upphandlingar och avtal. Placerade
454 barns tillgång till särskilt stöd i sin skolgång till exempel genom Skolfam ska stärkas.

455 Kommunen ska ge alla invånare möjlighet att komma ur eller minska sitt missbruk. De som har ett
456 pågående missbruk ska få vård och insatser utifrån sina individuella behov. Kvinnor som lever i missbruk
457 ska få möjlighet till behandling i grupper med enbart kvinnliga deltagare och behandlare.

458 Hemlösheten ska minska och vräkningar av barnfamiljer ska upphöra. Socialtjänstens insatser mot
459 hemlöshet ska utgå från arbetssättet Bostad först. Människor i behov av akut hjälp med mat eller tak över
460 huvudet ska få hjälp utifrån individens behov. Därför ska rutinerna för nödbistånd förändras så att boende
461 erbjuds istället för pengar i handen.

462 Göteborg ska vara en kommun som står upp för demokratiska och solidariska värderingar. Kommunen ska
 463 därför ta ett större ansvar för barn och ungdomar som kommit till Sverige utan sina föräldrar. Kommunen
 464 ska tillgodose papperslösas och EU-migranternas behov genom att fortsätta att samarbeta med och ge
 465 ekonomiskt stöd till frivilligorganisationer.

466 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 467 • Vräkningar av barnfamiljer ska upphöra.
- 468 • Det vräkningsförebyggande arbetet ska förstärkas.
- 469 • Öka antalet kommunala kvinnojourer och skyddade boenden.
- 470 • Säkerställa långsiktigt stöd och finansiering till de ideella tjej- och kvinnojourerna.
- 471 • Öka antalet kommunala familjehem, jourhem och HVB-hem.
- 472 • Höga krav ska ställas vid upphandlingar av familjehem och HVB-hem för att säkerställa kvaliteten.
- 473 • Öka placerade barns tillgång till särskilt stöd i sin skolgång.
- 474 • Höja försörjningsstödsnormen och försörjningsstödet till barnfamiljer.
- 475 • Höja försörjningsstödet med 20 procent till barnfamiljer under sommarmånaderna och fördubbla
 476 försörjningsstödet under fler högtidsdagar.
- 477 • Öka antalet socialsekreterare inom socialtjänsten.
- 478 • Återinföra att alla med ekonomiskt bistånd får kollektivtrafikkort.
- 479 • Återinföra att hemlösa som söker nödbistånd i första hand erbjuds boende.
- 480 • Öka antalet samlokaliserade familjecentraler.
- 481 • Utöka det uppsökande sociala arbetet och samverka med skolan gällande barn och unga.
- 482 • Öka förebyggande arbete och öppenvårdsinsatser för personer med missbruksproblematik.
- 483 • Inrätta behandlingar för kvinnor som lever i missbruk med enbart kvinnliga deltagare och behandlare.
- 484 • Göra all missbruksrådgivning kostnadsfri.
- 485 • Införa samutredningar för barnfamiljer där en eller båda föräldrarna har missbruksproblematik.
- 486 • Inrätta en jour- och stödverksamhet direkt riktad till hbtqi-personer.

488 STADSUTVECKLING & BOSTÄDER

489 ANALYS

490 Göteborgarna har rätt att äga sin egen stadsmiljö. Under den gångna mandatperioden har
491 högerpartierna i Göteborg försökt att sälja ut gemensamt ägda byggnader i stor skala. Dessutom
492 försöker de avgiftsbelägga så mycket som möjligt, allt ifrån muséer till offentliga toaletter.

493 Idag är Göteborg en segregerad stad. Segregationen kommer till uttryck i form av
494 boendesegregation och stora skillnader i inkomst, utbildningsnivå och hälsa mellan invånarna i olika
495 stadsdelar. Det är tydligt att kommunens segregering är en klassfråga och att högerpartiernas
496 ambition är att stärka den genom utförsäljning, avgiftsbeläggning och avvecklingen av gemensamma
497 ytor.

498 Bostadsbristen är stor i Göteborg. Befolkningen har ökat fortare än antalet bostäder vilket leder
499 till att fler personer får dela på färre bostäder. Till exempel lever allt fler barnfamiljer trångt i allt
500 för små lägenheter. Nyblivna föräldrar lämnar kommunen i jakt på boenden de har råd med och
501 möjlighet att få tag på. Många unga vuxna bor hemma i väntan på att få flytta hemifrån.

502 Nya bostäder som byggs är ofta dyra bostadsrätter eller hyresrätter med höga hyror. Det är inte
503 längre samhällsekonomiskt hållbart att ensidigt låta marknaden och dess företag styra
504 bostadsbyggandet då byggbolagen bygger för att maximera vinster, inte för att lösa bostadsbristen.

505 Huvudspåret inom stadsutvecklingen är idag att förtäta och bygga inifrån och ut. Förtätningen
506 fokuseras ofta på att tillföra bostadsrätter i områden med en majoritet hyresrätter. Syftet är att
507 bygga en mer socialt blandad stad och bryta segregationen, men utestänger snarare de som inte
508 har råd att köpa sin bostad.

509 Stora delar av hyresbeståndet i kommunen behöver renoveras. Särskilt miljonprogramsbostäderna
510 står inför ett stort renoveringsbehov. Det finns risk för att dessa bostäder renoveras på ett sätt
511 som medför kraftigt höjda hyror, vilket leder till att många hyresrättsinnehavare inte kan bo kvar.
512 Detta kallas ofta för renovräkning, ett djupt ohållbart fenomen som behöver stoppas.

513 Beståndet av hyresrätter med förhållandevis låg hyra i befintligt bestånd renoveras ofta bort.
514 Fastighetsägare väntar på att hyresrättsinnehavare flyttar ut och passar då på att göra en
515 totalrenovering vilket möjliggör kraftiga hyreshöjningar. En konsekvens av detta blir att lägenheter
516 för de med låga eller normala inkomster blir allt svårare att hitta.

517 Både vid nyproduktion och ombyggnad uppstår fossila utsläpp och de behöver ersättas av
518 klimatsmart byggande med fossilsnåla material samt energisparande och elproducerande lösningar.

519 INRIKTNINGAR

520 Rätten till bostad och god livsmiljö är grundläggande och en del av den generella välfärden.
521 Bostadsbristen ska byggas bort och kommunen ska fortsätta förtätas. Inriktningen ska vara att
522 bygga hyresrätter samt att bygga tätt och tillgängligt med ekologisk och social hållbarhet. Att bygga
523 tätt gör det möjligt för alla att ha bra kollektivtrafik och offentlig och kommersiell service inom
524 gångavstånd. Då blir också behovet av privat bil mindre. Behovet av nära natur och en grön

525 närmiljö för lek och rekreation ska tillgodoses. Det ska även finnas tillräckligt utrymme för gator
526 och ett effektivt gatunät för cykel.

527 Stadsbyggandet behöver dessutom anpassas till ett förändrat klimat. Träd- och grönytor behöver
528 säkras och riskerna för extremväder omhändertas i planeringen. Planer kan behöva omprövas
529 utifrån klimatförändringarna, där det underjordiska parkeringsgaraget i Skeppsbron är ett tydligt
530 exempel.

531 Kommunen ska bygga slutna kvarter i större utsträckning för att främja granngemenskap och
532 trygghet. Slutna kvarter bidrar även till att bevara fler grönytor då de tar upp mindre yta än
533 punkthus eller andra friliggande bostadshus. Exklusiva bostadsrätter med tjugig utsikt och villor för
534 de förmögna ska inte få gå före förtätning och fler hyresrätter.

535 Bostadssegregationen ska brytas genom att bygga mer socialt blandat. Det innebär att blanda
536 upplåtelseformer i större utsträckning. Bland annat ska fler billiga hyresrätter byggas i områden
537 med få hyresrätter. I alla områden ska tillgången till god service och bra kollektivtrafik öka för att
538 minska bilberoendet. Insatser ska göras för att öka inflyttningen av personer med låg inkomst till
539 områden med hög medelinkomst för att bryta segregationen i kommunen.

540 Utöver direkt förtätning i den så kallade mellanstaden ska Göteborg byggas ihop i de stora
541 mellanrummen mellan våra stadsdelar. Planering för att bygga ihop Kortedala och Bergsjön, genom
542 att förtäta längs med Almanacksvägen och Kortedalavägen ska stärkas. Hjällbo, Hammarkullen,
543 Angered Centrum, Gårdsten, Lövgärdet och Rannebergen ska planeras för att byggas ihop utan att
544 Lärjeåns dalgång påverkas.

545 Kommunen behöver ta sitt bostadsförsörjningsansvar och bygga hyresrätter med rimliga hyror
546 som personer med låga inkomster har råd att efterfråga. Kommunen ska arbeta mer mål- och
547 lösningsfokuserat för att bygga bort bostadsbristen genom att bygga ut staden. På de platser som
548 kan bebyggas men som ligger längre ifrån samhällsservice ska studentbostäder övervägas som
549 alternativ. Antalet detaljplanerade hyresrätter ska öka.

550 Genom allmännyttiga bostadsbolag kan kommunen påverka vad och hur mycket som byggs genom
551 ägardirektiv och demokratisk styrning. Allmännyttan ska därför stärkas och utförsäljningar
552 upphöra. Allmännyttan ska öka sin produktion och andelen hyresrätter i kommunen ska öka. Nya
553 hyresrätter ska byggas efter människors behov och resurser och inte för att maximera
554 fastighetsägares vinster. Arbetet med att hitta modeller med låg hyressättning ska fortsätta och
555 utvecklas. Allmännyttan behöver även öka produktionen av stora lägenheter för att möta behovet
556 hos stora barnfamiljer och människor som väljer att leva i kollektiv eller generationsboende.

557 Kommunen ska värna bostaden som en mänsklig och social rättighet. Hyresnivåerna inom
558 allmännyttan ska aldrig höjas markant. Renoveringar av allmännyttan ska genomföras så alla
559 hyresrättsinnehavare har råd att bo kvar och det demokratiska inflytandet hos
560 hyresrättsinnehavaren ska säkerställas. Fastighetsägare ska genomföra dialoger så att de boende
561 verkligen blir lyssnade på och får ha ett reellt inflytande över beslut som påverkar deras och
562 grannars bostäder och möjlighet att kunna bo kvar efter renovering.

563 Kommunen ska motverka hemlöshet genom bland annat uppsökande arbete, individuella insatser
564 och att reservera lägenheter för kommunala kontrakt och Bostad först. Att bryta osäkra
565 boendesituationer är något av det viktigaste kommunen kan göra i kampen mot hemlöshet.

566 Vid marktilldelning ska krav ställas på att den blivande hyresvärden placerar sina lediga hyresrätter
 567 i Boplats kösystem och att de ska uppträda ansvarsfullt gentemot sina hyresrättsinnehavare.
 568 Dessutom ska de förhandla och komma överens med Hyresgästföreningen vid hyresförhandlingar
 569 och renoveringar.

570 I planprocessen ska välfärdens och idrottens behov tydligare uppmärksammas och tas hänsyn till
 571 för att tillgodose kommunens egna verksamheters behov av lokaler. Riktlinjer och nyckeltal för
 572 sociala behov ska tas fram och implementeras i planprocessen. Stadsplaneringen måste inkludera
 573 människors behov av förskolor och skolor, fritidsgårdar, mötesplatser, lek- och idrottsplatser
 574 och mycket mer där de bor.

575 Antalet parkeringsplatser per nybyggd lägenhet ska minska. Kommunen ska bygga parkeringshus
 576 istället för parkeringar på gator eller andra öppna ytor. Kostnad för parkeringsgarage eller p-
 577 platser för bil ska inte läggas på hyran utan bekostas av användare av parkeringar.
 578

579 Byggnationen av nya externa köpcentrum ska aktivt motverkas både för att värna klimatet och för
 580 att främja den lokala handeln. Istället ska det finnas lokaler för verksamheter och affärer i
 581 bottenplan på byggnader i så stor utsträckning som möjligt.

582 Framtiden Byggutveckling skapades som ett steg mot att få ett byggande bolag. Kommunen ska ta
 583 fler steg mot att bolaget ska bli ett utförande byggbolag.

584 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 585 • Göra fler av Göteborgs offentliga ytor och verksamheter avgiftsfria.
- 586 • Bygga 2500 bostäder inom allmännyttan per år från 2025 varav minst 2000 ska vara hyresrätter.
- 587 • Bygga 25 000 bostäder till 2026.
- 588 • Omvandla byggherrebolaget inom AB Framtiden till ett utförande byggbolag.
- 589 • Genomföra renoveringar inom allmännyttan på ett sådant sätt att alla har möjlighet att bo kvar.
- 590 • Tillgänglighetsanpassa alla kommunens lokaler.
- 591 • Bygga hyresrätter med en snitthyra på max 1650 kronor per kvadratmeter och år.
- 592 • Prioritera ekologiskt hållbara, energisparande och energiproducerande lösningar som inte åläggs
 593 hyresrättsinnehavare att betala via hyran vid bostadsproduktion och renoveringar.
- 594 • Vid marktilldelning ställa krav på privata fastighetsägare att överlåta motsvarande 12,5 procent av
 595 nytt bostadsbestånd för sociala ändamål.
- 596 • Vid marktilldelning ställa krav på privata fastighetsägare att förmedla samtliga lediga hyresrätter i
 597 sitt bestånd på BoPlats.
- 598 • Vid marktilldelning ställa krav på privata fastighetsägare att förhandla om hyreshöjningar och
 599 renoveringar av hyresrätter med berörda hyresgäster.
- 600 • Vid renovering och standardhöjningar inom allmännyttan erbjuda ett minimalalternativ som innebär
 601 ingen eller en mycket liten hyreshöjning så att alla hyresgäster har möjlighet att bo kvar.
- 602 • Allmännyttan ska komplettera sina hyresrätter med de storlekar och lägenhetstyper som saknas i
 603 varje område.
- 604 • Inga ombildningar ska göras i allmännyttans bestånd.
- 605 • Personer som utsätts för våld i nära relationer ska kunna få förtur till vissa lägenheter.

606 TRAFIK

607 ANALYS

608 Kommunens befolkning ökar, ekonomin växer och därmed ökar också trafiken. Den ökade trafiken medför
609 i sin nuvarande form trängsel, buller och föroreningar vilket påverkar många invånare negativt. För att nå
610 klimatmålen är det därför nödvändigt att minska de fossila utsläppen och prioritera hållbara resealternativ.

611 Göteborg är på många sätt en stad byggd för bilen och avstånden mellan stadsdelarna är ibland stora. Det
612 är något som fortsatt präglar kommunens infrastruktur och bilismen tar en alltför stor plats av
613 stadsutrymmet. För att möjliggöra för alla att kunna resa i kommunen behöver det kollektiva resandet och
614 resandet med cykel öka på bekostnad av bilresandet.

615 Bilismen medför återkommande trängsel och fossila utsläpp som förstör klimatet. Det befäster dessutom
616 klass- och könsskillnader eftersom rika och män kör mest bil. Även om satsningar under de senaste åren
617 gjorts på att förbättra för cykelpendling återstår mycket att göra. Ambitionsnivån för att öka det kollektiva
618 resandet behöver öka.

619 Västsvenska paketet och Sverigeförhandlingens Storstadssatsning innebär en positiv utveckling för
620 kommunen och stora infrastruktursatsningar är nödvändiga i takt med att kommunen växer. Bilåkandet
621 minskade kraftigt när trängselskatten infördes men har de senaste åren börjat öka igen. Därför krävs
622 ytterligare åtgärder för att förbättra kollektivtrafiken.

623 INRIKTNINGAR

624 Alla invånare ska ha möjlighet att kunna ta sig fram på ett hållbart sätt. De hållbara transportalternativen
625 ska därför öka på bekostnad av de ohållbara.

626 Kollektivtrafiken ska vara stommen i stadstrafiken. Resandet i kollektivtrafiken minskade kraftigt under
627 covid-19 pandemin. Att göra kollektivtrafiken mer attraktiv, effektiv och billigare är därför viktigt under
628 kommande år.

629 Förutsättningarna för att använda cykel i kommunen ska förbättras, bland annat genom att cykelvägsnätet
630 underhålls, byggs ut och moderniseras. Avbrott på cykelvägar ska åtgärdas och antalet cykelparkeringar ska
631 öka. En större andel av trafikbudgeten ska gå till cykelsatsningar. Att öka cykellandets andel av trafiken leder
632 till positiva effekter både för miljö, klimat och folkhälsa.

633 Flera storstäder i världen skapar bilfria innerstäder. Det är en modern och positiv utveckling som bidrar till
634 renare luft, bättre framkomlighet för klimatvänliga transportslag och minskad trängsel. Därför ska
635 kommunen införa bilfria kvarter och påbörja en omställning till att göra Göteborgs centrum bilfritt senast
636 2035.

637 Hastigheterna för bilar i centrum ska sänkas. Centrala delar som tas i anspråk av bilar ska omvandlas i
638 större utsträckning så att de kommer fler invånare till del genom fler grönytor och att gång och cykel
639 prioriteras. Kommunen behöver komma till rätta med de negativa effekter som användningen av
640 elsparkcyklar innebär.

641 Det ska vara enkelt för alla invånare att resa för att få ihop sin vardag och fritid. Skolungdomar ska fortsatt
642 få fria kollektivtrafikresor, även under loven, och fler pensionärsgrupper ska inkluderas i pensionärskortet
643 för kollektivtrafik. Priserna på månadskorten för invånare i kommunen ska sänkas. Klasstillhörighet och
644 ekonomisk situation ska inte avgöra vilka som har möjlighet att resa i kommunen.

645 För att förbättra förutsättningarna att resa kollektivt ska spårvägen byggas ut och expandera. Prioriterat är
 646 att öka kapaciteten genom att skapa fler resvägar i centrala Göteborg och att få minskade restider genom
 647 nya spårväglänkar från stadens ytterområden. Kommunen har också infört miljözoner för vissa
 648 fordonstyper.

649 Tillgängligheten och tillförlitligheten i kollektivtrafiken ska öka, inklusive färdtjänst och flexlinjen. Även
 650 säkerheten för fotgängare och cyklister ska förbättras, bland annat genom att trafikantslag skiljs åt med
 651 egna gång- och cykelbanor skilda från biltrafiken. Spårvägsnätet ska fortsatt byggas ut i kommunen.

652 Fler invånare ska välja mer klimatsmarta alternativ till bilen genom bland annat stimulansmedel.
 653 Elektrifieringen av den icke-spårburna kollektivtrafiken i kommunen ska fortsätta, liksom utbyggnaden av
 654 laddstationer för elbilar.

655 Yrkestrafikens behov av framkomlighet i centrum ska ges ett större utrymme på bekostnad av
 656 privatbilismen. Transporter av varor i kommunen ska samordnas bättre och ske fossilfritt.

657 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 658 • Minska de fossila utsläppen från biltrafiken.
- 659 • Utredda hur Göteborgs innerstad kan göras bilfri till år 2035.
- 660 • Skapa fler attraktiva miljöer i staden genom omvandling av gatuparkering till gång- och cykelstråk, grönytor
 661 och serveringar.
- 662 • Cykelinvesteringarnas andel av kommunens trafikrelaterade investeringar och underhåll ska öka.
- 663 • Omvandla lämpliga dubbelfiliga bilgator och bilvägar till en bilfil och en cykelfil.
- 664 • Bygga ut cykelparkeringar för vanliga cyklar, el- och lastcyklar genom omprioritering av gatuparkeringen
 665 mellan bil och cykel.
- 666 • Avgiften för bilparkering ska utgå från marknadspris kopplat till fastighetsvärde och pris i kommersiella
 667 parkeringsanläggningar i aktuellt område.
- 668 • Elektrifiera all färdtjänst och stadsbusstrafik till år 2024.
- 669 • Anlägga fler kollektivtrafikfält både vid tillfartsleder och i centrala Göteborg.
- 670 • Reservera kollektivtrafikens viktiga stråk för nyttotrafik, som Västtrafik och Färdtjänst, under högtrafik för
 671 att öka deras framkomlighet och hastighet.
- 672 • Kollektivtrafik till och från stadens ytterområden ska prioriteras.
- 673 • Främja elbils- och elcykelpooler.
- 674 • Fortsätta bygga ut laddinfrastrukturen för elbilar.
- 675 • Tillgänglighetsanpassa områden där gatsten dominerar.
- 676 • Återkommunalisera de privatiserade verksamheterna i Göteborgs hamn.
- 677 • Månadskorten i kollektivtrafiken ska subventioneras för invånare i kommunen.
- 678 • Cykelkurser till vuxna ska erbjudas i tillräcklig omfattning.
- 679 • Utredda eventuellt behov av att skärpa målen i kommunens trafikstrategi.
- 680 • Minska klimatpåverkan av transporter av varor i kommunen.

681 MILJÖ & KLIMAT

682 ANALYS

683 Kommunen liksom resten av världen befinner sig i ett klimatnödläge. Arbetet måste ske globalt men det
684 finns även mycket att göra på lokal nivå. Uppfyllelsen av kommunens centrala klimatmål går i fel riktning.
685 Den senaste rapporten från FN-organet IPCC visar hur bråttom det är att fatta offensiva beslut. Takten
686 och intensiteten i klimatarbetet måste därför öka för att komma så nära målet om maximalt 1,5 graders
687 uppvärmning som möjligt.

688
689 De resurser som genomsnittsinvånaren i Sverige använder motsvarar resurserna för fyra jordklot.
690 Resursanvändandet är dock ojämnt fördelat. Kvinnor reser mer hållbart än män och överklassens livsstil
691 bidrar till större utsläpp jämfört med arbetarklassens. Att utjämna klass- och könsskillnader är därför en
692 förutsättning för att lösa miljö- och klimatutmaningarna.

693 För att bromsa klimatförändringarna behöver den totala konsumtionen minska och samhället ställas om
694 mot en cirkulär ekonomi där produkter och råvaror i högre grad återanvänds och återvinns.

695 Kommunen växer i snabb takt, vilket är positivt. Samtidigt innebär det stora utmaningar för biologisk
696 mångfald och ekosystem. Göteborg tillhör den del av Sverige där klimatförändringarnas effekter riskerar bli
697 svårast. Bevarandet av känsliga naturmiljöer behöver därför stärkas, likaså arbetet med klimatanpassningar.

698 Kommunen står inför stora framtida utmaningar när det gäller vattenförsörjning och rening av
699 avloppsvatten. Dessa utmaningar behöver hanteras, inte minst mot bakgrund av att översvämningsriskerna
700 ökar med ett förändrat klimat.

701 INRIKTNINGAR

702 Klimat- och miljöfrågorna ska prioriteras högt i kommunen, där miljö- och klimatprogrammet är en viktig
703 utgångspunkt. De viktigaste områdena är fossilfri energiförsörjning och hållbara transporter. Kommunen
704 ska också genomföra satsningar på hållbar matproduktion och hållbart byggande.

705 Produktionen av förnybar energi ska öka. Omställningen till fossilfri energiförsörjning ska intensifieras med
706 fokus på investeringar i vind- och solenergi.

707 Investeringar i förnybar energi är långsiktigt lönsamma, vilket i vissa fall står i motsättning till de kommunala
708 bolagens kortsiktiga lönsamhetskrav. Kommunala bolags ägardirektiv ska därför ändras vid behov så att den
709 förnybara el- och fjärrvärmeproduktionen har lägre lönsamhetskrav och längre avskrivningstid. Fjärrvärmens
710 ska ställas om till fossilfritt där hållbart producerade biobränslen kan vara en delösning.

711 Styrningen och uppföljningen i kommunen ska bli tydligare genom en särskild klimatbudget och att alla
712 beslut på ett tydligt sätt analyseras utifrån ett klimatperspektiv.

713 Kommunen ska vara en klimatsmart arbetsgivare som belönar anställda som reser hållbart till jobbet, som
714 minskar antalet tjänsteflygresor och utvecklar alternativ till resor så som digitala sammanträden. Här ska
715 erfarenheterna av fler digitala möten under pandemin tas tillvara.

716 För att skydda den biologiska mångfalden ska viktiga naturområden skyddas. Värnandet av ekologiskt
717 känsliga miljöer och tillgången till grönområden ska gå före möjligheterna till kustnära exploatering och
718 militära övningar. Strandskydd och riksintressen för rekreation ska bevaras för att säkerställa allas tillgång

719 till hav och natur. Fler träd ska planteras och fler grönytor ska anläggas i kommunen. Skötsel av grönytor
720 ska i ökad utsträckning främja biologisk mångfald och pollinerande insekter.

721 Den totala mängden avfall ska minska i kommunen och produkter ska i ökad utsträckning användas för
722 återvinning, återbruk och återanvändning. Avfallstjänster för flerbostadshus ska utvecklas och servicen
723 förbättras.

724 Giftiga kemikalier ska inte användas i kommunens verksamheter och arbetet för att minska spridningen av
725 mikroplaster ska fortsätta. Särskild omsorg ska iakttas för alla miljöer där barn ofta vistas, både inomhus
726 och utomhus. Mer behöver göras för att minska bullerproblematiken i kommunen.

727 Matkonsumtionen har en stor miljö- och klimatpåverkan. Kommunen ska därför fortsätta utöka andelen
728 ekologisk, närproducerad och vegetarisk mat. Möjligheterna till stadsnära odling ska utvecklas. Matsvinnet
729 ska minska i kommunens verksamheter.

730 Invånarnas tillgång till rent dricksvatten ska säkras i framtiden. Dagvattnet ska omhändertas och förorenat
731 vatten ska renas. Vattenkvaliteten i hav, sjöar och vattendrag ska förbättras och avloppsslammet ska bli
732 renare.

733 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 734 • Utlysa klimatnödläge i kommunen.
- 735 • Sätta upp fler solpaneler på kommunala fastigheter.
- 736 • Anlägga fler kommunala solcellsparker där även privatpersoner, bostadsrättsföreningar och organisationer
737 ges möjlighet att ta del av tekniken.
- 738 • Påskynda omställningen till fossilfri fjärrvärme och elproduktion till senast 2030.
- 739 • Områden för produktion av förnybar energi som vind och sol ska bli en del av den kommunala
740 översiktsplanen.
- 741 • Införa särskilda klimatbudgetar för kommunens verksamheter.
- 742 • Renoveringar ska ske klimatsmart genom klimateffektiva val av bygg- och anläggningsmaterial och
743 energieffektivisering.
- 744 • Ställa krav på solceller och energieffektiva lösningar i detaljplaner för bostäder.
- 745 • Stadsplanering och detaljplaner ska utformas så att behovet av privat bil minskar.
- 746 • Utredda försök med avskiljning av avfall i avlopp inom några av AB Framtidens bostadsområden för att dels
747 återvinna vatten, dels få material till biogasframställning.
- 748 • Information på alla kommunens återvinningsstationer ska tillgängliggöras, t.ex. genom punktskrift.
- 749 Vegetarisk kost ska införas som förstahandsalternativ i de kommunala verksamheterna där personer vistas
750 men inte bor, inklusive vid kurser och konferenser.
- 751 • Öka andelen ekologisk mat och prioritera närproducerat i kommunens verksamheter.
- 752 • Utredda var vertikala växthus i stadsbebyggelse kan anläggas för ökad lokal matproduktion.
- 753 • Bygga ut nätet av dricksfontäner.
- 754 • Driva kommunala fordon helt på el eller biogas.
- 755 • Genomföra projekt på skola eller förskola där föräldrar ges möjlighet att köpa överbliven mat till
756 självkostnadspris.
- 757 • Underlätta byggnation av havsbaserad vindkraft utanför Göteborg.
- 758 • Fler platser i kommunen ska inventeras för nyplantering av träd och tillskapande av grönytor.
- 759 • En plan för klimatanpassningar ska tas fram.
- 760 • Avfallstjänster för flerbostadshus ska utvecklas.

761 **ARBETSMARKNAD & VUXENUTBILDNING**

762 **ANALYS**

763 Att ha ett arbete är en grundläggande rättighet. Både för att kunna vara självförsörjande men även för att
764 vara med och bidra till samhället. Att ha ett arbete är dessutom viktigt för att känna delaktighet och
765 samhörighet.

766 Den strukturella rasismen och den patriarkala könsmaktsordningen har skapat en segregerad
767 arbetsmarknad. Många av de personer som har flyttat till Sverige har med sig kompetens och erfarenhet
768 som inte kommer till användning samtidigt som det råder brist på personal inom många yrken.

769 Unga som har bedrivit sin gymnasieutbildning på distans på grund av covid-19 pandemin kan ha ett ökat
770 behov av vuxenutbildning under de kommande åren. Personer som har blivit av med jobbet under
771 pandemin kan vilja byta yrkesbana eller läsa in gymnasiebetyg för att kunna studera vidare. Privatiseringen
772 av arbetsförmedlingen riskerar dessutom att skapa ett högre tryck på kommunens utbildnings- och
773 arbetsmarknadsinsatser.

774 Satsningar på så kallade enkla jobb med lägre löner och osäkra anställningsformer leder till lönedumpning
775 på arbetsmarknaden. Detta riskerar att slå ut fasta jobb med bra anställningsvillkor. Det är dessutom ofta
776 uttalat att det är utrikes födda och kvinnor som ska ha dessa jobb. Till kategorin enkla jobb klassas vanligen
777 gig-arbeten där enskilda arbetare räknas som sin egen arbetsgivare trots att de arbetar på uppdrag av
778 företag. Ofta drabbas invandrare och personer långt från arbetsmarknaden av dessa arbeten som dumpar
779 så väl löner som arbetsmiljövillkor. Gig-arbeten ökar risken för så väl psykisk som fysisk ohälsa och
780 fungerar ofta inte som en väg in på den vanliga arbetsmarknaden.

781 Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller normbrytande funktionalitet har ofta svårt
782 att komma in på arbetsmarknaden. Det är även hög arbetslöshet bland personer med en normbrytande
783 funktionalitet som medför nedsatt arbetsförmåga. Även personer som har en normbrytande funktionalitet
784 utan nedsatt arbetsförmåga diskrimineras på arbetsmarknaden.

785 **INRIKTNINGAR**

786 Kommunen ska erbjuda utbildning och kompetenshöjande insatser. Det handlar bland annat om att fler ska
787 få den kompetens som krävs på arbetsmarknaden.

788

789 För de som står långt från arbetsmarknaden behövs vuxenutbildning och andra arbetsmarknadsåtgärder för
790 att komma i arbete. Kommunen ska därför ha en välfungerande vuxenutbildning som ska bedrivas i
791 egen regi. Fler personer ska ha möjlighet att studera på vuxenutbildningen. Unga som inte har fullgjort sina
792 gymnasiestudier ska få en andra chans genom vuxenutbildningen. Genom vuxenutbildningen ökar
793 möjligheterna att läsa vidare på universitet och högskola eller att få arbete inom olika bristyrken.

794 Utbildning är nyckeln till en jämlik arbetsmarknad. Vuxenutbildning och Svenska för invandrare (SFI) är
795 därför viktigt för nyanländas möjligheter att etablera sig i samhället och arbetslivet. SFI-utbildningen ska
796 hålla hög kvalitet och ge eleverna en god grund för fortsatta studier eller arbete. Tillgång till studie- och
797 yrkesvägledning ska erbjudas före, under och vid slutet av studierna. SFI-utbildningen ska vara helt avgiftsfri.
798 Därför ska eleverna erbjudas möjlighet att låna datorer eller andra digitala verktyg både i
799 utbildningslokalerna och för hemlån.

800 Validering ska användas för vidareutbildning och för personer med utländska utbildningar. Det gäller särskilt
801 yrken med lågavlönade kvinnor med kort utbildningstid som har en gedigen yrkeserfarenhet. Kommunen

802 ska även bli bättre på att omvandla erfarenhet till kompetens genom validering av kunskaper. Det bidrar till
803 att matcha de behov som finns på arbetsmarknaden och för att individer att kunna ställa om sig i yrkeslivet.

804 Kommunala sommarjobb ska fortsatt erbjudas ungdomar mellan årskurs nio och årskurs två i gymnasiet.
805 Fler ungdomar ska få denna möjlighet. Kommunen ska även initiera samarbete med regionen, näringsliv och
806 andra aktörer för att skapa fler sommarjobb och jobb på andra skollov till ungdomar.

807 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 808 • Vuxenutbildningen ska ha ett tydligt uppdrag att arbeta med validering.
- 809 • Fler unga ska ha möjlighet att läsa in sina gymnasiebetyg genom vuxenutbildningen.
- 810 • Erbjud alla ungdomar i årskurs nio till årskurs två i gymnasiet kommunala sommarjobb och lovjobb.
- 811 • Återta vuxenutbildningen i kommunal regi.
- 812 • Erbjud utbildning och arbetslivsinriktad praktik till de som står längst från arbetsmarknaden.
- 813 • Utöka studie- och yrkesvägledningen för SFI-elever.
- 814 • Erbjud lån av datorer eller andra digitala verktyg till SFI-elever.
- 815 • Öka sysselsättningsgraden för personer med normbrytande funktionalitet.

816 PERSONAL

817 ANALYS

818 Personalsituationen i kommunen är svår och arbetsmiljön är ansträngd. Många verksamheter präglas av hög
819 arbetsbelastning och för låg grundbemanning. Det har skapat höga sjuktal, främst hos kvinnor i
820 välfärdsyrken.

821 Stora delar av problemen med arbetsmiljön kan härledas till effekterna av styrmodellen New Public
822 Management (NPM). Modellen infördes för att få en billigare och effektivare välfärd. Konsekvenser av NPM
823 blev istället minskat inflytande och medbestämmande för anställda till följd av styrning uppifrån och
824 kontroll.

825 Att styra välfärden genom NPM innebär att styra mot en billigare och effektivare verksamhet istället för att
826 satsa de resurser som välfärden behöver. Bakom orden om effektiviseringar döljer sig stora nedskärningar
827 samtidigt som mål om ökad kvalitet på välfärden kvarstår. Detta leder till en obalans mellan krav och
828 resurser och i förlängningen till en ohälsosam arbetsmiljö med stress och höga sjuktal.

829 Konkurrensutsättningen har skapat kundtänkande och ökat dokumentationskrav vilket har lett till ökad
830 administrativ börda. Kommunens hierarkiska organisation med många chefsled har skapat otydliga
831 beslutsvägar och flyttat makten från personalen till högre chefer. Samverkansklimatet mellan fack och
832 kommunen som arbetsgivare har blivit sämre och fackens inflytande har minskat.

833 Skillnaderna i arbetsvillkor och förutsättningar skiljer sig åt beroende på kön. De kvinnodominerade
834 sektorerna har sämre förutsättningar än de mansdominerade.

835 Många rektorer och enhetschefer inom de kvinnodominerade sektorerna har ansvar för ett alltför stort
836 antal anställda vilket bland annat leder till sämre arbetsmiljö.

837 Kommunen har problem med kompetensförsörjning och rekrytering. Situationen förvärras genom att allt
838 fler anställda väljer att byta arbetsplats på grund av den anstränga arbetsmiljön.

839 Den strukturella rasismen finns inom kommunen och bland dess anställda. Utrikes födda arbetar i högre
840 utsträckning inom arbetaryrken och få chefer är födda utanför Europa.

841 Att personal inte får den kompetensutveckling som krävs för arbetet skapar både stress och en känsla av
842 otillräcklighet. Något som även innebär en risk för de som tar del av den kommunala välfärden.

843 INRIKTNINGAR

844 Personalen är kommunens viktigaste resurs. Deras erfarenhet och kompetens ska därför tas tillvara. Detta
845 ska genomsyra hela kommunens organisation.

846 Att minska sjuktalet ska prioriteras. Första linjens chef ska ha mandat att styra över verksamheten i
847 samverkan med medarbetarna. Första linjens chef ska ha rimligt antal medarbetare för att kunna ha ett
848 närvarande ledarskap arbeta med rehabiliterande och arbetsmiljöfrämjande insatser. Även friskvårdsarbetet
849 behöver stärkas.

850 Personalen har rätt till delaktighet och påverkansmöjligheter. Medarbetarinflytandet ska därför stärkas och
851 utvecklas. De fackliga organisationerna ska få ökat inflytande i kommunen.

852 Rätten till att arbeta heltid ska fortsatt garanteras och tillsvidareanställningar ska vara norm för alla
853 kommunens anställda. Arbetstiden ska kortas för att skapa ett mer hållbart arbetsliv.

854 Det är viktigt att ta tillvara kompetens och erfarenheter hos anställda, både hos befintlig personal och vid
 855 rekrytering. Validering av kunskaper och kompetensutveckling för anställda ska genomföras. All personal
 856 ska ha tillgång till kontinuerlig kompetensutveckling. Det är av särskild vikt att all personal inom
 857 välfärdsområdet får tillräcklig utbildning inom området våld i nära relation.

858 Kommunens personalpolitik ska vara feministisk. Det handlar om vilka som får arbetskläder, har trygga
 859 anställningar och möjligheter till utveckling i arbetslivet. Kommunen ska minska löneskillnaderna mellan
 860 könen och höja lönerna för lågavlönade grupper. Det innebär också att de med höga löner måste avstå
 861 större löneökningar till förmån för de som tjänar minst.

862 Kommunen ska aktivt arbeta mot diskriminering. Kunskaper om att rekrytera utan att diskriminera ska
 863 därför förstärkas utifrån ett normkritiskt perspektiv och kunskapen om rasistiska och sexistiska strukturer
 864 ska öka bland kommunens chefer.

865 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 866 • Avskaffa löneskillnader baserade på kön.
- 867 • En översyn av stadens lönepolitik för en mer jämlik lönesättning mellan yrkeskategorier ska genomföras.
- 868 • Genomföra successiv utbyggnad av sex timmars arbetsdag med bibehållen lön.
- 869 • Möjliggöra för olika former av arbetstidsinnovationer.
- 870 • Antalet bemanningsanställda inom kommunens hälso- och sjukvård ska minska.
- 871 • All personal inom välfärdssektorn som har behov av arbetskläder ska få det.
- 872 • Öka antalet anställda inom välfärden.
- 873 • Återkommunalisera välfärdsverksamhet och stoppa all privatisering av den offentliga välfärden.
- 874 • Alla chefer i kommunen ska genomgå utbildning i att rekrytera utan att diskriminera.
- 875 • Stoppa användandet av bemanningsföretag inom välfärdssektorn.
- 876 • Arbetet med validering av kompetens ska stärkas.
- 877 • Stärka professionerna genom att erbjuda vidareutbildning och kompetensutveckling på betald arbetstid.
- 878 • All välfärdspersonal ska erbjudas kompetensutveckling inom området våld i nära relation.
- 879 • Det ska finnas balans mellan krav och resurser för anställda.
- 880 • Minska antal anställda per chef inom välfärdssektorn.
- 881 • Genomföra satsningar på de med lägst löner.
- 882 • Stärka de fackliga organisationernas inflytande på kommunens arbetsplatser.
- 883 • Tillsvidareanställningar ska vara norm och användningen av visstidsanställningar ska upphöra.
- 884 • Ge all personal möjlighet till friskvård på arbetstid.
- 885 • Gratis mensskydd ska finnas på alla arbetsplatser.
- 886 • Erbjud alla nyanställda i kommunen introduktionsutbildning i normkritik.
- 887 • Kvinnors arbetsvillkor och arbetsmiljö ska kartläggas för att uppnå mer jämställda arbetsvillkor.
- 888 • Kommunens särskilda anställningstrygghet skall värnas och även omfatta stadens bolag.

889 IDROTT, FRITID & FÖRENING

890 ANALYS

891 Alla barn har rätt till en meningsfull fritid. Dock upplever barn till föräldrar som har lägre utbildning, låg
892 inkomst eller är utrikes födda en sämre fritid än andra barn. Samtidigt har föreningslivet en unik möjlighet
893 att bryta segregation och utanförskap, då barn möts över klassgränser och mellan bostadsområden.

894 Det finns en stark tradition av föreningsliv i Sverige där många är medlem i en eller flera föreningar.
895 Föreningslivet har en stark demokratisk organisering och spelar en viktig roll som mötesplats för invånare
896 att utveckla sociala relationer. Idrottsföreningar engagerar störst antal aktiva medlemmar. Att utöva idrott
897 är viktigt ur både ett folkhälso- och demokratiperspektiv.

898 Deltagandet i föreningslivet är ojämnt, framförallt när det kommer till idrottsföreningar. Utrikesfödda,
899 personer med normbrytande funktionalitet och personer med arbetarklassbakgrund deltar i mindre
900 utsträckning än andra. Många deltar inte i föreningslivet och besöker inte kommunens anläggningar av
901 ekonomiska skäl.

902 Det finns stora skillnader mellan olika bostadsområden i frågorna som rör fritiden i Göteborg. Andelen som
903 är föreningsmedlemmar varierar från 38 % till 78 % utifrån bostadsområde där områden i Angered har lägst
904 deltagande.

905 Deltagandet i föreningslivet skiljer sig även mellan könen. Tjejer och kvinnor ägnar sig åt kultur och sport
906 utan tävlingsmoment i större utsträckning medan killar och män spontanmusicerar och tävlingsidrottar i
907 större utsträckning. Män och killar använder även en större del av de resurser som tillförs av kommunen.
908 Minst andel av resurserna ges till tjejer och kvinnor med utländsk bakgrund.

909 De flesta ideella föreningar är små föreningar. De har ofta svårigheter med att rekrytera nya ideella krafter,
910 hantera de ökade kraven på administration och få tillgång till bidrag.

911 Göteborg har brist på simhallar, ishallar och idrottshallar. Det beror på att den idrottsliga infrastrukturen
912 inte har växt i takt med den ökade befolkningen och växande föreningsliv i delar av staden. Att beräkna
913 antalet idrottshallar genom procentuell tillgång på befolkningen ger inte en rättvis bild av hur behovet av
914 idrottshallar ser ut. I vissa delar av stadsområdena finns en större och växande mängd idrottsföreningar
915 vilket gör att behovet av träningsanläggningar ökar. Att bara räkna på antalet invånare ger en skev bild av
916 verkligheten.

917 Simkunnigheten varierar mellan olika socioekonomiska grupper. Att kunna simma är inte bara
918 hälsofrämjande utan är också en livsviktig färdighet.

919 INRIKTNINGAR

920 Fler idrottsanläggningar ska byggas och lokala bad ska byggas i Majorna och i västra delarna av Hisingen. Det
921 ska dessutom byggas fler ishallar i kommunen.

922 Skolidrottshallar ska byggas som fullmättshallar i större utsträckning. Det innebär att idrottsutövare ska få
923 möjlighet att träna på samma yta som de tävlar på. Det tillgodoser också föreningslivets behov och
924 idrottens behov av lokaler i sitt närområde. Idrottshallar ska i första hand tillgodose det lokala
925 föreningslivets behov så att det är nära till en aktiv fritid. Kommunala verksamhetslokaler ska tillgängliggöras
926 för föreningslivet så långt det är möjligt. Föreningslokaler som hyrs ut av kommunen ska ha låga hyror och
927 vara tillgängliga för så många som möjligt.

928 Kommunens badhus och gym ska göras avgiftsfria. Som första steg ska fler grupper få fri entré. Det kan
 929 handla om studenter, pensionärer, sjukskrivna, personer med försörjningsstöd och personer som lever på
 930 existensminimum.

931 Rätten att kunna simma måste tryggas i alla grupper. Detta ska ske genom avgiftsfri entré till bad för barn
 932 och gratis kommunal simskola. Det är även viktigt att värna badplatserna tillgänglighet och utveckling. Den
 933 kommunala simskolan ska utvecklas till att erbjudas för alla barn i förskoleklass och årskurs 2.

934 Kommunen ska bättre tillgodose ungdomars önskemål om fritidsaktiviteter. Antalet mötesplatser för unga
 935 med ungdomsproducerad verksamhet ska öka och likaså aktiviteter som ungdomar själva styr över.
 936 Personal ska förstärka barn och ungdomars självkänsla för att de ska få styrkan att skapa egna projekt och
 937 möta kulturlivet. Möjligheter för alla grupper att själva kunna skapa och driva olika projekt ska säkerställas,
 938 inte minst ur ett feministiskt och demokratiskt perspektiv. Här behöver även olika typer av e-sportande
 939 stöttas.

940 Kommunen ska utöka sina insatser för att värna det ideella ledarskapet. Det kan handla om utökade
 941 utbildningsinsatser och föreningsbidrag. Kommunen ska dock fortsatt ställa krav på att föreningslivet ska
 942 arbeta inkluderande och normkritiskt. Föreningsbidragen räcker inte alltid för att täcka föreningarnas
 943 grundläggande behov. Föreningsstödet ska därför förstärkas, särskilt i arbetarklassområden. Föreningar ska
 944 få ökat administrativt stöd av kommunen.

945 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 946 • Bygga badhus i Majorna och i de västra delarna av Hisingen.
- 947 • Fullmåttsidrottshall i Backa skall stå klart till 2025.
- 948 • Bygga minst två ishallar.
- 949 • Bygga minst fem utomhusgym i arbetarklassområden.
- 950 • Öka antalet fritidsgårdar och mötesplatser för ungdomar.
- 951 • Öka avgiftsfriheten till kommunens friskvårdsanläggningar.
- 952 • Skapa fler mötesplatser för hbtqi-ungdomar.
- 953 • Förstärka föreningsbidraget, särskilt i arbetarklassområden.
- 954 • Rikta särskilda resurser till tjejer och kvinnors idrottande och friskvård.
- 955 • Arrangera en digital festival/LAN-party med särskilt fokus på att inkludera tjejer.
- 956 • Minst en internationell e-sporttävling om året ska arrangeras i kommunen.
- 957 • Inrätta minst ett sportotek i varje stadsområde där idrottsutrustning kan lånas ut och återanvändas.
- 958 • Göra alla toaletter och omklädningsrum till trygga platser och tillgängliga även för personer som bryter mot
 959 könsnormer.
- 960 • Fler ska bli föreningsaktiva.

961 KULTUR

962 ANALYS

963 Alla tar del av kultur på något sätt. Samtidigt är en stor del av kulturutbudet exkluderande och många har
964 inte tillgång till kommunens kulturella arenor. Idag är möjligheten att ta del av och skapa kultur ojämnt
965 fördelat bland invånarna.

966 Närheten till biblioteken är en avgörande faktor till hur ofta de besöks. Bibliotek kan fungera som nav i
967 ett bostadsområde och har en viktig roll i samhället som en lokal arena för demokrati och
968 kunskapsinhämtning.

969 Flera av kommunens kulturinstitutioner har stora investeringsbehov. Västra Götalandsregionen har inte
970 tagit ansvar för sin del av finansieringen vilket har inneburit en urholkning av resurser. Stora konstsamlingar
971 har länge förvarats i lokaler som inte är anpassade och som riskerar att skada föremålen.

972 Det fria kulturlivet saknar fortfarande resurser för att alla ansökningar som uppfyller kriterierna ska kunna
973 beviljas stöd. Med en begränsad budget för kultur går den största delen av resurserna till institutionerna.

974 Kultur har en stor betydelse för barn och ungas utveckling och självkänsla. Kulturskolan har en viktig
975 uppgift när det gäller kulturen och ger alla barn möjlighet att själva vara kulturutövare. Den möjligheten är
976 dock skiftande inom kommunen. Avgifterna till kulturskolan samt långa köer till populära kurser gör att
977 vissa barn inte ges den möjligheten när de själva önskar.

978 Tillgång till billiga och funktionella lokaler för kulturutövare riskerar att försvinna när kommunens
979 fastighetsbolag ska styras med marknadslogik. Då riskerar viktiga platser att sluta vara tillgängliga för
980 kulturutövare. Platser för kulturutövande saknas dessutom ofta i nybyggda områden.

981 INRIKTNINGAR

982 Alla ska ha samma rätt och möjlighet att utöva kultur och att ta del av kulturlivet. Deltagandet för de som
983 möter kulturen i mindre utsträckning ska därför öka. Mer resurser ska ges till den kultur som möter
984 invånare där de bor. Även folkbildningen är en viktig del av kulturen som behöver stärkas.

985 Människor ska ges möjlighet att själva organisera sig och utöva kultur i den form de önskar. Ett brett utbud
986 av kulturverksamheter och verksamheter som utgår från ungas egna önskemål och initiativ ska finnas i alla
987 delar av kommunen.

988 Kommunens institutioner ska ha ett uppsökande arbete för nå ut till nya målgrupper. Barn och ungas rätt
989 till kultur ska prioriteras. Kulturinstitutionerna ska samarbeta mer med fria grupper och upplåta sina lokaler
990 åt dem i större utsträckning. I kommunens marknadsföring ska fristående kulturaktörers evenemang
991 inkluderas.

992 Villkoren för kulturutövare ska förbättras och tillgången på lokaler för kulturutövande ska säkerställas. För
993 att det ska vara möjligt ska de platser för kulturutövande vi har i kommunen bevaras samtidigt som nya
994 behöver tillkomma.

995 Kulturskolan ska ha ett fortsatt brett utbud och arbeta för att barn från hela kommunen deltar. Kön ska
996 byggas bort i hela kommunen. Kulturskolans behov av anpassade lokaler ska tillgodoses. Alla unga ska
997 genom skolan möta konst i olika former t ex genom skolbio och besök på museum och teatrar.

998 Valförsedda och lättillgängliga folkbibliotek ska finnas i alla stadsdelar. Särskilda satsningar på biblioteken i
 999 arbetarklassområden ska göras. Bibliotekens viktiga roll som mötesplatser kan innebära att fler
 1000 personalkategorier än bibliotekarier behöver finnas på biblioteken. De boende i området ska ges möjlighet
 1001 att ha inflytande över både bibliotekens utbud och verksamhet. Biblioteken ska låna ut saker inom många
 1002 olika kategorier såsom verktyg, leksaker och kläder.

1003 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 1004 • Utöka satsningarna på det fria kulturlivet.
- 1005 • Prioritera barn och ungas rätt till kultur.
- 1006 • Tillgängliggöra kultur mer, bland annat genom utställningar i det offentliga rummet.
- 1007 • Tillgängliggöra alla kulturverksamheter för personer med normbrytande funktionalitet. Det gäller såväl för
 1008 publik som för kulturutövare.
- 1009 • Erbjuder fler ungdomar kultursommarjobb.
- 1010 • Skapa fler icke-kommersiella mötesplatser både inom- och utomhus.
- 1011 • Prioritera föreningars och grupperns möjligheter att affischera för kulturevenemang i det offentliga rummet
 1012 framför utrymme för reklam.
- 1013 • Göra alla kommunens kulturverksamheter avgiftsfria.
- 1014 • Bygga ut kulturskolan så att kön försvinner.
- 1015 • Upprätta ett bibliotek i Norra Biskopsgården.
- 1016 • Alla bibliotek ska ha generösa öppettider.
- 1017 • Kulturskolan ska göras avgiftsfri.
- 1018 • Öka bidragen till studieförbunden.

DEMOKRATI

1019

ANALYS

1020

1021

1022

1023

1024

1025

På grund av rådande klassamhälle och brist på ekonomisk demokrati finns ett stort demokratiskt underskott i kommunen. Det finns också ett samband mellan klass och valdeltagande. Mer resursstarka individer är mer benägna att rösta. Det handlar både om inkomst- och utbildningsnivå. Även utrikes födda röstar i mindre utsträckning än inrikes födda. Dessutom röstar förstagångsväljare i lägre grad än genomsnittet.

1026

1027

1028

1029

Resursstarka personer tenderar att vara mer aktiva även i andra former av politiskt deltagande. När nya former för inflytande införs riskerar det att leda till att mer makt ges till redan resursstarka på bekostnad av de mer resurssvaga. Det leder även till att personer som bor i centrala delar deltar mer än personer utanför kommunens centrala delar.

1030

1031

1032

1033

1034

Under de senaste åren har extremistiska rörelser blivit allt mer synliga, exempelvis rasistiska, fascistiska och andra totalitära rörelser. De är ett hot mot demokratin som inte tagits på tillräckligt stort allvar. Kommunens arbete mot våldsbejakande extremism har präglats av islamofobi vilket fått allvarliga konsekvenser för de som berörs. Det har också lett till att problemet med högerextremism många gånger osynliggjorts.

1035

1036

Kommunen har ett mycket stort antal bolag vilket skapat styrningssvårigheter. Politiska nämnder har oftast mer inflytande över verksamheten än när de styrs i bolagsform.

1037

INRIKTNINGAR

1038

1039

1040

Det krävs ett maktkritiskt perspektiv på kommunens arbete för att utveckla demokratin. Kommunen ska därför utveckla demokratiarbetet nära människor och ge resurser till självorganisering för gemensamma projekt.

1041

1042

1043

Arbetet mot diskriminering är avgörande. Alla som kommer i kontakt med kommunen ska få ett gott och värdigt bemötande. Kommunen ska ha ett inkluderande språkbruk både i det personliga mötet och i exempelvis blanketter, enkäter och texter.

1044

1045

Heteronormativa föreställningar och strukturer ska undanröjas. Frågor om kön och könsidentitet ska inkludera personer som varken definierar sig som män eller kvinnor.

1046

1047

1048

Rasistiska strukturer påverkar många invånares vardag och kommunens arbete behöver intensifieras för att motverka detta. I arbetet mot våldsbejakande extremism ska bekämpandet av högerextrema krafter ingå på ett tydligt sätt.

1049

1050

1051

1052

Att öka valdeltagandet är ett långsiktigt arbete som ska ske ständigt och inte bara under valår. Valdeltagande är ofta en effekt av att personer känner sig delaktiga i samhället och arbetet ska därför inriktas på att öka det lokala engagemanget i stort. Fler metoder för att ge möjlighet till personer att själva organisera sig ska därför utvecklas.

1053

1054

Att ha möjlighet att rösta i en bekant lokal i sitt närområde har visad positiv effekt på valdeltagandet. Att satsa på fler lokaler för röstning i områden med lågt valdeltagande är därför en viktig del.

1055

1056

Samråd med unga sker ofta i parallella strukturer istället för att inkluderas i forum med beslutsamt. Ungas egna initiativ och inflytande ska därför öka och tas tillvara bättre.

1057 När invånare ges inflytande ska ett maktkritiskt perspektiv tillämpas. Ofta krävs uppsökande verksamhet för
 1058 att få de mindre resursstarka grupperna att delta. Det ojämlika deltagandet ska vägas in när resultat från
 1059 medborgardialoger beaktas.

1060 För att säkerställa valda partiets inflytande bör alla kommunens nämnder ha lika många ersättare som
 1061 ordinarie ledamöter. Arvodet till heltidspolitiker ska sänkas eftersom hög ekonomisk ersättning är ett dåligt
 1062 incitament till att vara politiker. Fritidspolitiker bör ha villkor som gör det möjligt att kombinera jobb och
 1063 familj med politiska uppdrag. En större del av arvoden till förtroendevalda i nämnder och styrelser bör
 1064 därför gå till ledamöter och ersättare och inte enbart till presidieledamöter.

1065 Genom kommunen äger göteborgarna stora tillgångar. En viktig demokratifråga är att försvara det
 1066 kommunala ägandet av verksamheter, byggnader och strategisk mark.

1067 **VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:**

- 1068 • Inrätta fler vallokaler i områden med lågt valdeltagande.
- 1069 • Sänka arvodet till heltidspolitiker.
- 1070 • Utredda hur ojämlikhet mellan olika grupper kan synliggöras.
- 1071 • Ge resurssvaga personer fler möjligheter att organisera sig.
- 1072 • Bygga minst två kultur- eller allaktivitetsarenor där innehållet ska utformas av invånarna, varav ett ska ligga i
 1073 Biskopsgården.
- 1074 • Inrätta fler medborgarkontor.
- 1075 • Utredda vilka bolag som istället kan drivas i nämndform.
- 1076 • Kommunens arbete med invånarinflytande genomförs med ett maktkritiskt perspektiv.
- 1077 • Arbetet mot diskriminering ska genomsyra kommunens alla verksamheter.

UPPHANDLING

1078

1079 ANALYS

1080 Kommunen köper in och upphandlar varor och tjänster för över 25 miljarder kronor årligen.
 1081 Kommunen har kommit relativt långt i arbetet med att ta social och miljömässig hänsyn vid
 1082 upphandlingar. Sedan upphandlingsfrågorna övergick från bolags- till nämndform ökar möjligheterna
 1083 till bättre överblick och styrning vilket har varit nödvändigt.

1084 Kommunen behöver samtidigt göra mer för att inom upphandlade företag stärka de arbetandes
 1085 villkor, höja miljö-, klimat- och djurskyddskraven och öka möjligheterna till arbete för personer långt
 1086 ifrån arbetsmarknaden.

1087 INRIKTNINGAR

1088 Vid upphandlingar ska kommunen ställa skarpa klimatkrav så att inköpen så långt det är möjligt inte
 1089 har negativ klimatpåverkan. Kommunen ska dessutom vara ledande i landet och pådrivande för en
 1090 social och ekologisk upphandlingslagstiftning och praxis.

1091 Vid samtliga upphandlingar ska kommunen ställa krav på arbetsvillkor som motsvarar fullvärdiga
 1092 svenska kollektivavtal och meddelarfrihet. Kommunen ska även arbeta för att andelen socialt hållbara
 1093 upphandlingar ökar och att tydliga krav på miljö- och djurskyddsvillkor ställs.

1094 Den svenska arbetsmarknaden är könsuppdelad mellan olika branscher. Kommunens upphandlingar
 1095 ska därför bidra till att öka sysselsättningen för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden både i
 1096 kvinno- och mansdominerade branscher. Kommunen ska använda så kallade reserverade kontrakt för
 1097 icke-vinstdrivande leverantörer av vissa tjänster inom den sociala ekonomin i större utsträckning.

1098 VÄNSTERPARTIET ARBETAR FÖR ATT:

- 1099 • Ställa krav på arbetsvillkor motsvarande fullvärdiga svenska kollektivavtal och meddelarfrihet vid
 1100 samtliga upphandlingar.
- 1101 • Samtliga upphandlingar ska vara socialt och ekologiskt hållbara.
- 1102 • Samtliga upphandlingar ska genomföras med skarpa miljö- och klimatkrav.
- 1103 • Alla krav vid upphandling även ska gälla underleverantörer.
- 1104 • Kommunens inköp inte ska ha negativ klimatpåverkan från plast och engångsmaterial.
- 1105 • Djurskyddskraven i kommunens upphandlingar höjs med målet att minst 90% av de animaliska
 1106 produkter kommunen upphandlar ska vara KRAV-märkta.
- 1107 • Utveckla och tillämpa modellen ”reserverad upphandling”.
- 1108 • Öka de sociala företagens andel av upphandlingsvolymen.
- 1109 • Ställa krav på universell utformning vid upphandling för att tillgodose alla användares behov.